

NOTAT

Til: Landsstyret

Fra: Hilde Tretterud, sekretariatsleder

Dato: 08. mai 2024

Ønske om endring av stilling på vederlagsmidler

Sekretariatsleder ønsker å endre innholdet i en stilling som ble opprettet av landsstyret med et bestemt innhold. Arrangementsstillingen står nå ubesatt. Landsstyret ba i forrige møte om mer informasjon om konsekvenser av en slik endring.

Behovet for økte ressurser til opphavsrettsarbeid

Sett fra sekretariatsleders ståsted, er det et absolutt behov for å oppprioritere arbeidet med den økonomiske og juridiske forvaltningen av opphavsrettigheter og vederlagsmidler. NJ har som organisasjon et ansvar overfor både medlemmer og andre opphavere på området.

Dette er både juridisk og økonomisk et ganske komplisert fagfelt, som er i endring

I dag forvaltes våre medlemmers rettigheter gjennom Kopinor, Norwaco og Klareringstjenesten (MBL) på fullmakt fra NJ. Formålet er å klarere ut lovlig bruk av materialet, og sikre betaling. Fordeling og utbetaling av vederlag gjøres etter kompliserte modeller som skal speile rettighetshavernes forholdsmessige andel.

Lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett har gitt nye føringer som vi må arbeide videre med de neste årene. Vel så viktig er den utnyttelsen de store tech-selskapene gjør av vårt opphavsrettslige materiale, men ikke minst hva kunstig intelligens kommer til å bety. I forbindelse med høringen om Digitalmarkedsdirektivet (DSM) ble det tydelig at NJ ikke har medarbeidere med tilstrekkelig kompetanse til å møte fremtidige utfordringer på opphavsrettsområdet.

Det vil bli innført bestemmelser i åndsverkloven som får betydning for våre medlemmer. Det omfatter særlig tilståelsen av «utgiverrettigheter» som f.eks. kan bety at mediekonsernene kan lage avtaler med Google om kommersiell utnyttelse, det gjelder utviklingen av tekst- og språkroboter som f.eks. Nasjonalbiblioteket og NorwAi allerede er i gang med, og andre tjenester som bruker kunstig intelligens, samt plattformansvaret som skal søke å redusere ulovlig opplasting av beskyttet materiale.

På disse områdene vil det tvinge seg frem kollektiv lisensiering eller andre systemer som skal sikre opphaverne betaling. Nye bestemmelser og nye midler skal altså framforhandles, og fordeles, mellom grupper av opphavere (ved sine organisasjoner) og mellom de enkelte opphavere. Det er sannsynlig at en kvalifisert opphavsrettsjurist kan bidra til økte inntekter i fremtiden.

Et annet nytt område er opphavsrett i produksjonsbransjen, som har tradisjon for andre avtaler og andre fordelingsmetoder enn det NJ har hatt. Det er nødvendig å arbeide seg inn i dette feltet,

for å kunne være en reell fagorganisasjon for de nye medlemmene vi nå arbeider hardt for å innlemme i organisasjonen.

Allerede i dag sliter sekretariatet med tilstrekkelig kompetanse på området. En tid tilbake mistet vi omtrent samtidig tre personer som arbeidet med disse områdene. Ved overføringen til nye medarbeidere har vi også mistet kontinuitet og kunnskap, og med økt arbeidsmengde på andre områder, har det ikke vært kapasitet til å bygge opp kompetansen hos de nye på tilstrekkelig vis.

Per i dag sitter politisk ledelse i styrene i Kopinor og Norwaco, og mottar råd og veiledning fra sekretariatet, men vi opplever at vi ikke har kapasitet til å bistå godt nok.

Bekymringen er at NJ ikke framover skal klare å forhandle og forvalte opphavsrettsfeltet juridisk og økonomisk forsvarlig, dersom vi ikke øker ressursene (kapasitet og kompetanse) på området.

Hvordan kan vi øke kapasiteten og kompetansen på opphavsrettsfeltet?

Vi kan gjøre dette på tre måter.

- Omdisponere eksisterende juridiske ressurser
- Opprette en ny stilling på vederlagsmidler
- Bruke den ledige stillingen som ligger i vederlagsbudsjettet

Omdisponere eksisterende juridiske ressurser

Vi er inne i en periode med uro i bransjen, noe som gir merkbart økt arbeidspress, med mange henvendelser og saker fra tillitsvalgte og medlemmer. Det kan vi håpe er en midlertidig situasjon.

Det som forhåpentligvis er en varig endring, er imidlertid at arbeidsmengden i avdelingen er merkbart større som følge av NJs innsats for å verve medlemmer i produksjonsbransjen. Det handler om bistand med arbeidskontrakter, der lønns- og arbeidsbetingelser skiller seg fra den klassiske mediebransjen. NJ skal søke å tariffdekke grupper som ikke er vant med fagorganisering, i en bransje som er ny for organisasjonen. Målet er å etablere et tredje større tariffområde i NJ, for alle produksjonsbedrifter som er medlem av Virke/Produsentforeningen.

Dersom vi må omdisponere en eller flere av dagens medarbeidere til mer arbeid med opphavsrett, må kjerneoppgaver innen arbeidsrett og tariff få mindre kapasitet, i en periode der det allerede er økt belastning og behov. Det innebærer også potensielt å endre arbeidsoppgavene for en medarbeider i så stor grad at det kan dreie seg om en endring av stilling.

Dette oppfattes ikke som en aktuell løsning.

Opprette en ny stilling på vederlagsmidler

Vederlagsmidlene skal gå til opphaverne og ikke til drift av organisasjonen, og administrasjonskostnadene må holdes på et akseptabelt nivå. Bruk av vederlagsmidlene for å forvalte vederlagsmidlene er likevel nødvendig.

Vederlagsaktivitetene er økt de siste årene, og regnskapet for 2023 viser at vi har nådd intensjonen om å bruke tilsvarende ett års inntekt pr år, og samtidig ha et fond på omkring ett års inntekt. Det er ikke mulig få dette helt presist, da inntektene varierer fra år til år.

Avhengig av hvilke aktiviteter vi anser for å være faste, kan det hevdes at snaut 11 millioner kroner av totalt 30,5 gikk til faste kostnader, i tillegg brukte vi snaut 4 millioner kroner på stillinger med opphavsrett, medierett og arrangementsstillingen, og 4 millioner gikk til administrasjon.

I tillegg har vi selvsagt forventninger fra opphaverne, herunder medlemmene, om i hvilken størrelsesorden det gis tilskudd til aktiviteter, priser og stipender.

Denne kunnskapen gjør det vanskelig å legge ytterligere en stilling på disse midlene nå. Tvert imot må vi i budsjettet for 2025 vurdere om noen aktiviteter må tas noe ned.

Dette alternativet oppfattes derfor heller ikke som en aktuell løsning.

Bruke den ledige stillingen som ligger i vederlagsbudsjettet

Bakgrunn og status for arrangementsstillingen

I september 2018 gjorde landsstyret vedtak om NJs bruk av vederlagsmidlene. Ett av punktene i vedtaket var *«NJ igangsetter et to-årig prosjekt som skal gi bedre koordinering og innholdsplanlegging for journalistfaglige konferanser og journalistfaglige møter. Prosjektet finansieres av vederlagsmidler og det skal opprettes en stilling for dette arbeidet. Landsstyret evaluerer prosjektet før det er gått to år.»*

Stillingen skulle *«gi bedre koordinering og innholdsplanlegging for journalistfaglige konferanser og journalistfaglige møter»*.

Bakgrunnen var et forslag fra Vederlagsutvalget som skulle se på hvordan et stadig økende vederlagsfond kunne komme opphaverne bedre til nytte.

Stillingen ble etter hvert gjort fast. Nå står stillingen ledig, og det er naturlig å vurdere om den skal besettes etter samme lest som tidligere. I praksis har stillingen av flere årsaker kun drevet i 100 prosent i kortere perioder i løpet av den tiden den har eksistert. Hvis vi avviker den, er det derfor ikke tilsvarende en full stilling som forsvinner.

Forventningen om denne ressursen har likevel gjort at flere av medarbeiderne i avdeling Journalistikk og organisasjon, særlig avdelingsleder, på dugnad har fylt deler av oppgavene. Sekretariatet har bistått de fire store journalistfaglige konferansene våre mer enn tidligere. Det er også mye god aktivitet i lokallagene nå, delvis med sekretariatet som pådriver.

Tilskuddene til organisasjonens egne og andres arrangementer for rettighetshaverne, er økt i perioden, og antallet konferansestipender er økt kraftig og gis i tilknytning til flere arrangementer. Det gir mye administrativ arbeid som det er lett å glemme.

Konsekvenser ved å avvike arrangementsstillingen – for organisasjonen

De journalistfaglige konferansene våre har fått bistand til praktisk gjennomføring og bedre økonomisk styring. Felles dataprogrammer for påmelding, betaling og programpresentasjon er innført i perioden og det har lettet den administrative belastningen for de regionale komiteene, som er sårbare for utskiftinger og som i varierende grad har støtte fra sine lokallag. Dette arbeidet blir det ikke kapasitet til uten arrangementsstillingen.

Det jobbes bedre enn på lenge i flere lokallag, men dette har alltid vært personavhengig. Uten arrangementsstillingen vil det bli mindre rom for støtte og oppfølging av lokallagene og frilansernes vederlagsaktiviteter enn i dag.

Stipendadministrasjonen er en utfordring. Antallet konferansestipender er økt kraftig de siste årene. Det er mye administrasjon med tildeling og oppfølging av de individuelle konferansestipendene. Ved avvikling av stillingen, og med en sannsynlig reduksjon av kostnadene

på vederlagsbudsjettet, må vi vurdere hvor mange slike stipender vi har råd til, og kapasitet til å dele ut. Vi må finne mer effektive måter å administrere disse stipendene på. Vi kan vurdere faste størrelser på stipendene, knytte dem til færre konferanser, tildele uten dokumentasjon – noe som kan gi skatteplikt, osv. Administrasjonen av «NJs reisestipend» har i alle år vært satt ut til IJ, og det kan kanskje vurderes her også, uten at det er ønskelig. Ideelt sett bør NJ selv dele ut de midlene vi forvalter.

Konsekvenser ved å avvikle arrangementsstillingen – for medarbeiderne

Det er engstelse blant medarbeiderne for at arbeidsbelastningen blir større på de som er igjen i JO-avdelingen, og at det vil forventes en like god «leveranse» som om arrangementsstillingen ble opprettholdt.

Sekretariatet jobbet med disse oppgavene før arrangementsstillingen ble opprettet også, så det er rimelig å forvente at sekretariatet fortsatt opprettholder noe arbeid på området, men kapasiteten er liten uten en dedikert medarbeider.

Organisasjonen har fått høyere ambisjoner på andre områder de siste årene, noe som spiser ressurser. Det er større krav til gjennomføring og innhold til landsmøtet, styrkeløft, tillitsvalgtopplæring, mellomledersamling, osv, og dette legger et større press på medarbeiderne. Ambisjonene som formidles fra landsstyret og ledergruppa, må henge sammen med ressursene.

Flere i avdelingen, men særlig avdelingsleder har trådt til under sykemeldinger og mens stillingen har stått vakant, og det går ut over andre oppgaver. Det er ikke en langsiktig løsning at avdelingsleder skal overta oppgaver fra arrangementsstillingen permanent. Behovsanalysen fra 2022 viste også at «Det er et ønske fra medarbeiderne om at administrativ ledergruppe skal finne mer tid til personalforvaltning», og bruke «mindre tid på andre oppgaver av mer operativ art.» Den dugnadsinnsatsen som har vært under sykefravær i stillingen, er ikke bærekraftig på sikt.

Samlet sett betyr selvsagt en stilling mindre i Journalistikk og organisasjon at det er mindre fleksibilitet i oppgavefordelingen. Det er riktignok opprettet to nye stillinger, men disse er spisset mot nye områder: verving/ organisasjonsutvikling og politisk rådgiver/samfunnskontakt. En rådgiver som har hatt delvis permisjon, kommer tilbake i full stilling i løpet av året.

Andre områder vi gjerne skulle hatt mer ressurser til

Når vi vurderer å oppgradere kapasiteten på ett område, er det også mange andre oppgaver vi kunne tenkt oss å peke på. Det er alltid mulig å gjøre en bedre jobb, på mange viktige områder

Også i JO-avdelingen merkes det at de nye medlemmene i produksjonsselskapene, krever mer. Kommunikasjon, kurs, medlemstilbud, osv må tilpasses denne gruppen som har mindre erfaring fra fagorganisering og klubbarbeid og arbeider på en annen måte.

Det er i forbindelse med denne saken reist en bekymring fra medarbeidere om hvorvidt det planlegges å erstatte den som i dag er ansvarlig for bistand til NJ Oslo og NJ Frilans når hun går av med pensjon. Det er i utgangspunktet ikke tema i denne saken, men berører spørsmålet om de samlede ressursene til å bistå den ytre organisasjonen fram i tid. Hver gang en stilling blir ledig, må vi uansett vurdere om den skal besettes, og hvilke oppgaver det er riktig å prioritere. Landsstyret vedtok i forbindelse med opprettelsen av to nye stillinger, at det er rom for å bruke av oppsparte midler i en periode for å styrke sekretariatet. Hvis NJs økonomi fortsetter slik det ser ut nå, bør vi kunne erstatte denne stillingen. Sekretariatsleder vurderer at særlig arbeidet overfor våre frilansere og deres tillitsvalgte trenger dedikert bistand i sekretariatet.

Oppsummert

Slik situasjonen er nå, vurderer jeg som sekretariatsleder og ansvarlig for at organisasjonen driver forsvarlig både juridisk og økonomisk, at det aller viktigste å prioritere er opphavsrettsarbeidet.

Det forventes at opphavsrettsfeltet blir langt mer arbeidskrevende og komplisert. Det har blitt et rettsområde hvor det stilles store krav til både teknologisk innsikt og god regelforståelse. Dette er ikke en kompetanse vi har i dag, og det er vanskelig å løse med dagens mannskap. En medarbeider med denne kompetansen vil være en viktig ressurs for politisk ledelse og sekretariat.

I behovsanalysen for NJs sekretariat som ble behandlet av LS i november 2022, står det at «Landsstyret må bistå i å nedprioritere oppgaver dersom nye oppgaver skal legges til». Dersom landsstyret nå vedtar å omdisponere stillingen slik det er foreslått av sekretariatsleder, er det en tydelig prioritering mellom oppgaver.

Det er etter mitt inntrykk, enighet i sekretariatet om at det er fornuftig å styrke staben med spesialkompetanse på opphavsrett. Dersom vi gjør det, er det også naturlig å ta en gjennomgang av hvordan vi arbeider med opphavsrettsområdet både i politisk ledelse og ellers i sekretariatet.

Det er etter min vurdering ikke et alternativ å **ikke** tilføre dette området flere ressurser, av de grunner som er beskrevet. Dersom denne stillingen ikke omdisponeres, må vi bruke ett av de andre to alternativene som er skissert.

Forslag til vedtak:

- **Sekretariatsleder får mandat til å endre innholdet i stillingen som ble opprettet i 2018 og finansiert av vederlagsmidler, til å arbeide med opphavsrettsspørsmål og forvaltning av vederlagsmidler.**